

gatja. A tájnak az élet szerint való ilyen elemzése bölcsebbé teszi az író, és gazdag tárháza a mélyre látásnak a nevelő számára, ki ilyen művet olvas. Így válik Aldobolyi Nagy Miklós műve közérdekűvé. A mű középpontjában a nép áll. Szervesen, a táj tartozékaként, küzdve a táj erejével és a történeti sorssal. A szerzőt a népesedés történeti alakulása ragadja meg elsősorban. Így érteti meg a ma képét. Statisztikák, táblázatok, rögzített forrásművek, személyes tapasztalat adja meg az építmény szilárdságát. Stílusa szerint is tartalmas és érdekes olvasmány. Aki fajsorsokkal foglalkozik, Aldobolyi Nagy Miklós módszerében is sok hasznos szempontot talál.

Szabó Pál Zoltán.

NEVELÉS ÉS ÉLET

A történelem tanításának célja — a nemzeti és művelődési öntudat keretei között — a történeti gondolkozásmód kialakítása. Vagyis rásegíteni a növendékek gondolatjárását arra, hogy a történelmi fejlődés során az összefüggéseket észrevegyék és így az eseményeket szerves együttzésben (szynopszisban) mérlegelhessék. Márpedig minden történelmet tanító kartársunk tapasztalhatta, hogy — főleg az érettséginek összefoglaló követelményeivel szemben — a növendékek ismerete általában két súlyos logikai fogyatkozásban szokott szenvedni:

1.) Még az a jelölt is, aki az egyes történeti tények lefolyását kellően el tudja mondani, rendszerint alig gondol az események között fennálló ok és okozati kapcsolatra. Hajlandó szinte önmagában álló jelenségeknek tekinteni az egyes hadjáratokat, törvényreformokat, virágzási vagy hanyatlási korszakokat. Pedig ezeknek mindig mögyláható előzményük, létrehívó okuk van, melyek az illető eseményt lényegében megértetik, sőt megindokolják. De van ezen a létesítő okon kívül a legtöbb eseménynek cél-oka is: az az eszme vagy érték, amelyet az illető tett meg akart valósítani. Ennek megjelölése szintén nagyban hozzátartozik az egyes események megértéséhez és művelődéstörté-

neti jelentőségük felméréséhez. A logikus történeti gondolkozásmódnak ezen hiányosságán úgy segíthetünk, ha a történelmet igyekszünk szerves folyamatra felfogni és pl. a magyar történeti sors alakulását mint élő orgánus életét állítjuk a növendékek szemé elé. Sokban hozzájárul ennek szemléletesség tételéhez az, ha a nemzeti élet kibontakozását állandóan a hullámvölgyhullámhegy grafikus vonalaival érzékeltetjük. Az emelkedésnél, valamint a hanyatlásnál rámutatunk azokra a tényezőkre, amelyek a változást előkészítették, sürgették, vagy okozták. Egyik legszemléletesebb példája ennek Mátyás birodalma, mely külpolitikailag tekintélyes, belső szervezetében pedig jól megalapozott volt. Mi okozta tehát Mátyás halála után a szegényletes hanyatlást, mely az osztrák-török hódoltság temetői hangulatába torkollott? — Vagy: mi volt a legbensőbb célja a reformkor vezéregyéniségeinek? — Ne felejtjük el u. i., hogy a történelmi életben is érvényes a „consecutio temporum.” Itt is van *előidejűség* (a létrehozó ok,) s van *utóidejűség* (vagyis az a megvalósítandó céleszmeny, mely egy-egy nagy reformátornak ihlető vezérgondolata volt.) — Ennek az elvnek következetes érvényesítése a tanításban nagyban biztosítani fogja az életszerű-

ség mellett a belső összefüggések logikai áttekintését és a mélyben rejlő vonatkozások felfedezését. Hiszen épen a történelemnek ilyen vizsgálásmódjával fogunk az emberi szellemhez legméltóbb kérdésre: a kétarcú Miért-re felelni. (Mi okból és mi célból jött létre ez a tett vagy alkotás?)

2.) A másik tényező, amellyel a történelmi tisztában-látást akarjuk előmozdítani, a szinkronisztikus nézőmód kialakítása. A növendékek u. i. rendszerint külön tanulják Magyarország történelmét és külön az egyetemes történelmet. Arra alig-alig gondolnak, hogy pl. Báthory István a francia szent-Bertalan-éj korszakában gyakorolt türelmes uralmat Erdélyben; vagy, hogy Bocskai István, I. Jakab angol király és IV. Henrik francia király az uralkodói hivatásról vallott eltérő felfogásuk ellenére is — kortársak voltak. — Ennek az áttekintési készségben mutatkozó hiányosságnak kiküszöbölésére többszörös tapasztalás során alkalmasnak bizonyult a következő módszer. Adjunk fel az osztálynak illyesfajta kérdéseket: Milyen állapotban volt Európa 800-ban? Mi történik az egyes államokban 1750-ben? Vagy: Milyen volt az emberi művelődés 1500-ban? (Vegyék sorra az egyes országokat és népeket s vizsgálják meg az országok alkotmányos, társadalmi és gazdasági helyzetét, esetleg műveltségének fejlődését. A több növendék bevonásával megszerkesztett ügyes, átfogó felelet tulajdonképen Európa életének keresztmetszetét fogja adni az illető korszakban.)

Más természetű kérdésekkel is rászoktathatjuk gondolatjárásukat arra, hogy „egyetemes“ vagy „európai“ viszonylatban nézzék a történelmet. Állítassuk pl. időrendi sorrendbe az egyes uralkodókat (pl. Merész Károly, Földnélküli János és IV. Béla) vagy a különböző országok rokonjelenségeit (a

magna charta, a magyar és német aranybulla.) Esetleg sorolják fel Mátyás uralkodói kortársait.

Tapasztalás szerint a növendékek szívesen vesznek részt ebben a munkában, és így látókörük tágabbá és egyetemesebbé válik.

Augur.

A cserkészlet jövője. „Emberebb embert, magyarabb magyart!“ Teleki Pál mondta valahol: „Ha egy mozgalom úgy indul meg, mint a magyar cserkészlet, úgy fejlődik a nemzet nagy veszedelmének pillanatától kezdve, úgy birkózik meg minden nehézséggel és feladattal, akkor az nem is omolhat össze. Ha egy mozgalom így dolgozik, önjerejéből ilyen eredményeket ér el és ilyen szépen fejlődik, akkor erre a mozgalomra szükség van, akkor ennek a mozgalomnak meg kell maradnia.“

A magyar cserkészmozgalom majd egy esztendő óta a legteljesebb bizonytalanságban élt, a lét és nemlét között ingadozott. A harminc éves, ragyogó multtal rendelkező mozgalom fölött majdnem megkondult a lélekharang, hár a magyar hazának sok-sok, mindig és mindenkor „jó munkát“ végző ifjat adott és az egyéni nevelés terén szerzett érdemei el nem vitathatók.

A bizonytalanságnak azonban egyszerűen vége szakadt, amikor a kormányzó úr vitéz kisbarnaki Farkas Ferenc honvéd vezérőrnagyot országos főcserkésszé kinevezte.

A Ludovika Akadémia parancsnoka, a cserkész-probléma legalaposabb ismerője, 22 év óta gyakorlati cserkész. Szociális lelkülettel megáldott, nagy szervező erővel rendelkező férfi, aki 1935-ben a gödöllői jamboree vezérkarí főnöke, Teleki segítőtársa, az Eucharisztikus Világkongresszus alkalmával az ellátási, tömegmozgatói és vendég gondozói csoportok vezetője, sok éven át pedig a Cserkészszövetség Nemzetvédelmi Főbizottságának elnöke. Szé-